

OSNOVNA ŠOLA BORISA KIDRIČA KIDRIČEVO

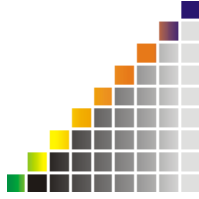
IZGUBLJENI OTROCI

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorica:

Stella Kociper

Kidričevo, marec 2013

OSNOVNA ŠOLA BORISA KIDRIČA KIDRIČEVO

KAJUHOVA 10

2325 KIDRIČEVO

IZGUBLJENI OTROCI

ZGODOVINA ALI UMETNOSTNA ZGODOVINA

RAZISKOVALNA NALOGA

Mentorica:

Jana Jerenec, prof.

Avtorica:

Stella Kociper, 9. a

Kidričevo, marec 2013

ZAHVALA

Pri izdelavi raziskovalne naloge se za pomoč, strokovno usmerjanje in nasvete zahvaljujem mentorici Jani Jerenec.

Prav tako se zahvaljujem slovenistki gospe Jasni Medved za lektoriranje ter anglistki Deborah Krtalić za prevod povzetka v angleščino.

Zahvaljujem se še tudi OŠ Borisa Kidriča Kidričevo, vsem sodelujočim anketirancem ter vsem, ki so me spodbujali (starši, stari starši, sorodniki ...) in mi pomagali pri nastanku raziskovalne naloge.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	5
1.1	Opredelitev področja in opis problema	5
1.2	Namen, cilj.....	5
1.3	Raziskovalna vprašanja.....	5
1.4	Hipoteze	6
1.5	Predvidene metode raziskovanja	6
2	TEORETIČNI DEL	7
2.1	Taborišča po svetu	7
2.2	Taborišče Šterntal in vojne.....	8
2.3	Ljudje v taborišču Šterntal.....	11
2.4	Ljudje v okolici taborišča	12
2.5	Otroci v taboriščih	12
3	EKSPERIMENTALNI DEL	14
3.1	Rezultati anketnega vprašalnika	14
4	REZULTATI IN DISKUSIJA.....	19
5	ZAKLJUČEK.....	20
6	LITERATURA IN VIRI.....	21
7	SLIKOVNI VIRI	22
8	PRILOGA: ANKETA	23
8.1	Priloga 1.....	23
8.2	Priloga 2.....	25

KAZALO SLIK

Slika 1:	Ostanki barak - danes.....	10
Slika 2:	Taborišče Šterntal	10
Slika 3:	Tovarna glinice in aluminija v Kidričevem - nekoč.....	11
Slika 4:	.... in danes.....	11

KAZALO TABEL

Tabela 1: Koliko veste o II. svetovni vojni?.....	14
Tabela 2: Koliko veste o taborišču v Kidričevem?	15
Tabela 3: Ali veste, kaj se je tam dogajalo?.....	15
Tabela 4: Ali veste, kaj se je v tem taborišču zgodilo z otroki?	16
Tabela 5: Poznate koga, ki je bil v tem ali katerem koli drugem taborišču?	16
Tabela 6: Kdo je bil v taborišču v Kidričevem?	17
Tabela 7: Je (so) preživel(i)?	17
Tabela 8: Kdo vam je zanje povedal ali vam pripovedoval o tem?	18

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Koliko veste o II. svetovni vojni?	14
Graf 2: Koliko veste o taborišču v Kidričevem?	15
Graf 3: Ali veste, kaj se je tam dogajalo?	15
Graf 4: Ali veste, kaj se je v tem taborišču zgodilo z otroki?.....	16
Graf 5: Poznate koga, ki je bil v tem ali katerem koli drugem taborišču?.....	16
Graf 6: Kdo je bil v taborišču v Kidričevem?	17
Graf 7: Je (so) preživel(i)?	17
Graf 8: Kdo vam je zanje povedal ali vam pripovedoval o tem?	18

POVZETEK

Druga svetovna vojna se je pričela 1. septembra 1939, ker je Nemčija želela svoje ozemlje razširiti. Zavzemala je državo za državo z bliskovito vojno.

Slovenci smo takrat spadali pod Kraljevino Jugoslavijo. Kraljevina Jugoslavija je 25. marca 1941 podpisala trojni pakt zaradi svoje varnosti. Ljudje se s tem niso strinjali, zato so 27. marca istega leta pričeli demonstrirati. Odgovor temu je sledila enajstdnevna vojna, ki se je pričela 6. aprila 1941. Že 17. aprila 1941 je Jugoslavija kapitulirala. Temu je sledilo razkosanje jugoslovanskega ozemlja. Slovensko ozemlje so si razdelile Nemčija, Italija in Madžarska. Ljudem okupacijske sile niso bile po godu, saj so z mnogimi prepovedmi, s strašnimi zakoni in s krutimi kaznimi vladali našemu narodu.

Okupatorji so postavili veliko taborišč, kamor so zapirali politične nasprotnike, drugače misleče ter prebivalce drugih narodnosti. V bližini mojega doma so postavili taborišče Šterntal. Za mnoge je bil to kraj strahu, groze, žalosti, bede in skrivnosti. Malo ljudi je vedelo, kaj se je tam dogajalo, še manj jih je preživelo.

Mene je predvsem zanimalo, kaj se je tam dogajalo z otroki in kaj ljudje vedo o taboriščih in o taborišču v Kidričevem. Izvedla sem anketo in intervju, s katerima sem odgovorila na večino vprašanj, ki so me zanimala. Nekatera so bila zelo presenetljiva. Ugotovila sem, da ljudje v Občini Kidričevo v povprečju poznajo taborišča in dogajanje v njih, vendar ne vedo veliko o samem delovanju taborišča Šterntal.

KLJUČNE BESEDE

Taborišče, otroci, poznavanje taborišč, taborišče Kidričevo, druga svetovna vojna.

ABSTRACT

The Second World War began 1st September 1939, because Germany wanted to expand its territory. Germans occupied other countries because the strategy of the so-called "Blitzkrieg" was very successful.

At that time the Slovenes were a part of the Kingdom of Yugoslavia. The government of Yugoslavia signed on 25th of March 1941 a treaty with the Germans, because Yugoslavia was fearful for its own protection. People did not agree with the signing, and on 27th March they began to demonstrate. The answer to this was the attack on Yugoslavia, which started on 6th April 1941. Eleven days after, on 17th April 1941, Yugoslavia had to surrender. This was

followed by dismemberment of the Yugoslavian territory. The Slovenian territory was divided among Germany, Italy and Hungary. The occupying forces ruled over the occupied Slovenians with many prohibitions, horrendous laws and harsh penalties.

The occupying forces have established a lot of concentration camps where political opponents, those who thought differently, and people of other nationalities, were imprisoned. Near my home there was one of the concentration camps, namely the camp Štěrntal. For many, it was the place of fear, terror, sadness, misery and mystery. Few people knew what happened there and even fewer have survived.

I was particularly interested in what happened there with the children and what people knew about the camps and the camp Štěrntal. I carried out a survey and an interview, which answered most of my questions which I was interested in. I found out that people in the community know a lot about concentration camps but do not know much about the concentration camp in our environment and ongoing activities in it.

KEY WORDS

Concentration camp, children, knowledge of the camps, camp Kidričevo, the World War II.

1 UVOD

1.1 Opredelitev področja in opis problema

Ker me zanima zgodovina in ker sem želela izvedeti kaj več o ozaveščanju ljudi o drugi svetovni vojni, sem se lotila raziskovalne naloge o taborišču v Kidričevem in o otrocih v njem. Koliko ljudi je ozaveščenih o tem, kaj se je dogajalo v taboriščih, bom poskušala odkriti s pomočjo anket, kaj se je zgodilo z otroki v njem, pa bom poskušala ugotoviti s pomočjo intervjuja starejših oseb ali njihovih sorodnikov, ki tako ali drugače veliko vedo o taborišču. Osnovne in ključne podatke bom poiskala v literaturi.

1.2 Namen, cilj

Moj namen oz. cilj je odkriti, kaj se je dogajalo v taborišču v Kidričevem z otroki in ostalimi ujetniki. Prav tako je moj namen odkriti, koliko prebivalci Občine Kidričevo vedo, kaj se je dogajalo v tukajšnjem taborišču v času druge svetovne vojne. Upam pa tudi, da bo moja raziskovalna naloga ljudem v opomin, kaj se je na svetu dogajalo in kaj se ponekod dogaja še sedaj.

1.3 Raziskovalna vprašanja

Zastavila sem si naslednja vprašanja:

- Koliko ljudi vedo o drugi svetovni vojni?
- Koliko vedo o taborišču v Kidričevem?
- Ali vedo, kaj se je dogajalo v taborišču v Kidričevem in kaj se je zgodilo z otroki?
- Ali prebivalci Občine Kidričevo poznajo koga, ki je bil v taborišču v Kidričevem in kdo je to bil?
- Ali so ljudje v taborišču v Kidričevem preživel?
- Kako so občani Občine Kidričevo izvedeli kaj o taborišču v Kidričevem?
- Kaj vse se je v taborišču v Kidričevem dogajalo (predvsem z otroki)?
- Koliko ljudi je tam umrlo?

1.4 Hipoteze

Moje hipoteze so:

1. Občani Kidričevega vedo malo o drugi svetovni vojni.
2. Ljudje vedo nekaj o taborišču v Kidričevem.
3. Ljudje v večini ne vedo, kaj se je tam dogajalo z ljudmi.
4. Prebivalci Občine Kidričevo poznajo ljudi, ki so bili v taborišču v Kidričevem.
5. Ljudje po večini v taboriščih niso preživeli oz. ne vedo, kaj se je z njimi zgodilo.
6. Občani Občine Kidričevo so izvedeli o taborišču v Kidričevem s strani prednikov ter sorodnikov in prijateljev.
7. V taborišču v Kidričevem so ljudi izrabljali za delo.

1.5 Predvidene metode raziskovanja

Moja raziskovalna naloga je sestavljena iz dveh delov. V prvem delu sem se iz strokovne literature poučila o značilnostih druge svetovne vojne, o različnih vrstah taborišč in o taborišču v Kidričevem. V drugem delu pa sem uporabila naslednje metode raziskovanja:

- anketne vprašalnike,
- intervju,
- strokovno literaturo.

Pripravila sem anketni vprašalnik, ki vsebuje deset vprašanj. Anketni vprašalnik so reševali občani Občine Kidričevo. Občani so anketne vprašalnike reševali resno in z zanimanjem. Neprimerne in nepopolne anketne vprašalnike sem izločila iz raziskave. Tako sem statistično obdelala 127 anketnih vprašalnikov.

Pripravila sem tudi intervju z gospodom, ki je delal v taborišču v Kidričevem. Odgovori na zastavljena vprašanja so mi razjasnili določena znanja, katerih do sedaj še nisem imela.

Iz podatkov anketnega vprašalnika bom raziskavo nadaljevala v smeri, da bi javnosti predstavila vsaj delček resnice o taborišču Šterntal.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Taborišča po svetu

Koncentracijska taborišča so bila sestavni del okupirane Evrope. Hitler je po Evropi zbiral privrženec. Ljudje, ki se niso strinjali z nacistično politiko, pa so medtem izginili v številnih koncentracijskih taboriščih širom po Nemčiji in Evropi. ^[1] V času svoje nadvlade je Hitler ustanovil naslednje vrste koncentracijskih taborišč:

Mladinska taborišča

So taborišča, kamor so zapirali mladino in otroke, ki so se upirali z namenom, da jih prevzgojijo. Uradno so ta taborišča služila mladinskemu skrbstvu in preprečevanju kriminala mladostnikov in otrok. ^[2]

Zbirna taborišča

V zbirnih taboriščih so zapirali nasprotnike, ki so jih nato izgnali, ubili ali pa prepeljali v delovna taborišča. ^[3]

Delovna taborišča

V delovnih taboriščih so zaporniki opravljali prisilno delo. Služila so predvsem gospodarskim interesom, saj so okupatorji izkoriščali brezplačno delovno silo za opravljanje različnih del. ^[4]

Uničevalna taborišča

Njihov namen je bil uničiti nasprotnika. To so dosegli s pomočjo množičnih pobojev, kot so množične ustrelitve, uporaba bojnih plinov, pesticidov, ter s prekomernim delom. ^[5]

Taborišča za vojne ujetnike

V njih so bili predvsem zaprti med vojno ujeti nasprotnikovi vojaki. ^[6]

Glavni namen koncentracijskih taborišč je bil prevzgojiti podjarmljeno prebivalstvo in jih kaznovati s pomočjo telesne in psihične kazni ter dela. S tem so zmanjšali moč nasprotnikov. Poleg tega so hoteli prebivalstvo zastrašiti in jih s tem opomniti, da je bolje spoštovati zakone in biti zvest nacističnemu režimu. Istočasno pa so hoteli zaslužiti na račun prisilnega dela. ^[7]

Nekatera izmed najbolj znanih in nam najbližjih taborišč so bila koncentracijsko taborišče Mauthausen na Ljubelju, na slovensko-avstrijski meji, taborišča Auschwitz, Buchenwald, Ravensbruck, Mauthausen, Dachau in še mnoga druga. ^[8]

Hitler je odpiral taborišča tudi za ponemčevanje ljudi. Po osvojitvi velikega dela Evrope so Nemci pričeli potujčevati podjarmljene narode. Usoda internirancev je bila kruta, saj jih je večina umrla v nečloveških razmerah. Le redki so preživeli.^[9]

Zavedal se je, da bo največji uspeh požel pri otrocih, podobno kot so to storili janičarji. Otroci, ki so majhni (še posebej dojenčki), se čez čas ne bodo spominjali staršev ali pa se jih bodo spominjali bolj megleno. Sčasoma jih bodo nekateri celo pozabili. V taboriščih so govorili samo nemško. Dogajalo se je, da so slovenski otroci svoje prve besede spregovorili v nemščini in da svojega jezika sploh niso poznali. Zgodilo se je celo, da majhni dojenčki niso vedeli, da so slovenskega rodu, saj so jih kaj hitro dali v posvojitve k nemškim družinam.

2.2 Taborišče Šterntal in vojne

Njegovi začetki segajo že v 1. svetovno vojno, ko je Avstro-Ogrska po vsej Štajerski iskala primerne kraje za taborišča, namenjena vojnim ujetnikom, predvsem Rusom. Najeli so zemljišče v lasti krajev Apače, Lovrenc in Gerečja vas. Graditi so ga začeli marca 1915. Taborišče je zavzemalo 134 ha 10 a 28 m², sprejelo pa naj bi 2000 do 3000 ujetnikov. Ko je Italija prestopila k antantnim silam, so v taborišču izboljšali higienske razmere in ustanovili rezervne vojaške bolnišnice.^[10]

Največ Rusov je v taborišče prišlo leta 1921, ko se je zaključila ruska državljanska vojna, vendar to ni bilo več taborišče, saj ga je Avstro-Ogrska po končani vojni opustila. Oblasti so v zasilne bivalne prostore izselile izgnane Ruse. Čeprav je bilo v taborišču pomanjkanje in slabi življenjski pogoji, so Rusi ustanovili preprosto gledališče, čitalnico, cerkev, manjšo bolnišnico.

Pisalo se je leto 1941. Prebivalci Dravskega polja so se večinoma ukvarjali s kmetijstvom. Gojili so prašiče in perutnino, pa tudi govedo, na poljih pa so pridelovali podobne kulture, kot jih gojimo danes: rž, koruzo, pšenico, ajdo, krompir ... Svoje pridelke so izvažali po Kraljevini Jugoslaviji. Ko pa je Jugoslavija 25. marca 1941 podpisala trojni pakt, so to zvedeli tudi naši kraji. 1. aprila 1941 so zaradi grožnje, da se bo kmalu pričela vojna, zaprli OŠ Cirkovce in Sveti Lovrenc na Dravskem polju. Očetje in možje so odhajali v vojno, tisti, ki so ostali doma, pa so morali vojski izročiti živež in živali.^[10]

6. aprila 1941 je Nemčija brez vojne napovedi napadla Kraljevino Jugoslavijo. Nemška vojna letala so poletela nad Ptujem, Turniščem in Lovrencem. Začelo se je streljanje. Okupator je uničil večino slovenskega orožja, vojske, domov, pobili so mnogo ljudi ... 10. aprila 1941 so Nemci brez večje bitke zasegli območje Dravskega polja z okolico. Ponekod so naleteli na

manjši odpor, ki so ga Nemci brez večjih težav zatrli. 14. aprila 1941 je Hitler razpustil občine in jim dodelil nove, nemške župane. ^[10]

Tako ko je Hitler zavzel večino slovenskega ozemlja, je nameraval eno tretjino Slovencev izgnati in v njihove domove naseliti Nemce. Približno 80 000 ljudi so izgnali v Srbijo, Nemčijo in na Hrvaško. Tiste, za katere so ugotovili, da podpirajo komuniste oz. Osvobodilno fronto, pa so zaprli v koncentracijska taborišča. Preostanek Slovencev pa so nameravali prisilno ponemčiti. Nemci so hoteli ponemčiti vse, kar je bilo slovenskega, in sicer od imen krajev, ljudi, trgovin ... Zažgali so vse slovenske knjige, razen tistih, ki so slovensko Štajersko postavile na nemška tla. Nemci niso ponemčevali sami, ampak so za to ustanovili posebna društva. Eno izmed njih je bilo tudi Štajerska domovinska zveza (ŠDZ). Namesto slovenskih šol in vrtcev so organizirali nemške šole in vrtce. Prav tako so uvajali nemška društva za prevzgojo otrok in mladine.^[9] Zavzeli so vse slovenske organizacije in pobrali vso premoženje v korist nemškega rajha. Aretirali so tudi mnogo zavednih Slovencev, ki so predstavljali grožnjo. 25. septembra 1941 so na papirju spremenili vsa imena občin. Kasneje, 4. aprila 1943, so jih Nemci ponovno spremenili. Prej so bila imena vrnjena v jezik Avstro-Ogrske, sedaj pa so jih popolnoma spremenili. ^[10]

Na primer:

- Njiverce → Niverzen → Kniebetsdorf
- Sveta Kungota → St. Kunigund → Ebensfeld
- Apače → Amtmannsdorf
- Cirkovce → Zirkovetz → Stauden
- Sveti Lovrenc na Dravskem polju → St. Lorenzen am Draufelde → Lorenzen am Draufelde

Medtem je Hitler na nekdanjem avstro-ogrskem taborišču in bolnišnici zgradil novo taborišče. Taborišče je merilo 27 ha 61 a 74 m². Sprejelo je lahko okoli 4500 vojnih ujetnikov. Gradili so ga ljudje iz Dravskega polja in okolice. Za potrebe taborišča so zgradili tudi vodovod, kanalizacijo in elektriko.

Slika 1: Ostanki barak - danes

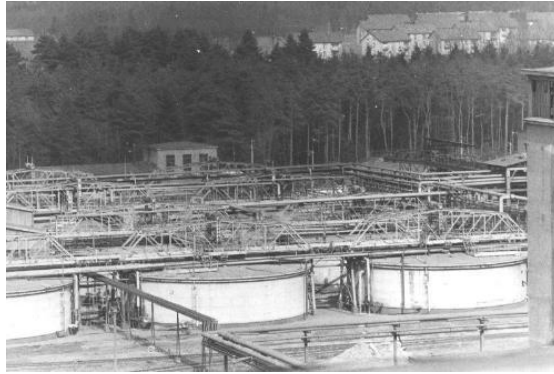
Slika 2: Taborišče Šterntal

V taborišče so zapirali partizane (tiste, ki jih pred tem niso ubili) in njihove svojce, sorodnike talcev, nemških dezertarjev, neuporabne »vermane« in ostale »sumljive« ljudi. ^[10]

Maja 1942 so združene tovarne aluminija pod vodstvom Otta Freyberga iz Berlina na območju današnjega Taluma začele graditi tovarno glinice in aluminija. Po nemških načrtih bi naj tovarna obsegala 300 ha. V tovarni bi naj delali ujetniki iz taborišča in nekateri drugi prebivalci Dravskega polja. Ustanovili so tudi delovne obveznosti, ki so jih opravljali v tovarni. Čez približno eno leto je bilo v tovarni zaposlenih 1076 delavcev. Taborišče Šterntal je postalo mešanica koncentracijskega in delovnega taborišča. Zaradi potreb tovarne so taborišče kasneje širili. ^[10]

Nekaj časa je bilo v Kidričevem tudi taborišče za ženske, ki se je leta 1945 preselilo na Tezno. Med gradnjo tovarne, ponemčevanjem in vsemi drugimi grozotami pa se je oblikovala Osvobodilna fronta. Na začetku so pripadniki OF bili boj z okupatorjem na pasiven način. Kasneje so zbirali orožje, strelivo, denar, opremo, pristopali k vojski, pomagali ljudem, širili slovensko kulturo, jezik, običaje in seveda zbirali nove člane ... Žal je veliko članov in članic umrlo, le redkokdo je preživel, kar pričajo tudi spomeniki v naši občini, postavljeni v spomin na usmrčene talce oz. partizane. ^[10]

Med leti 1944/45 so ameriška in angleška letala pogosto preletavala taborišče in tovarno glinice in aluminija, ki je bila ena izmed pomembnejših ciljev. ^[10]

Slika 3: Tovarna glinice in aluminija v Kidričevem - nekoč

Slika 4: .... in danes

2.3 Ljudje v taborišču Šterntal

Ljudje v taborišču oz. delavci so imeli strogo določen urnik. Vstajali so ob zgodnjih urah (poleti ob štirih, pozimi pa ob petih zjutraj), sledil je skromen zajtrk in pričetek 11-urnega dela. Delavci so delali za nemška in avstrijska gradbena podjetja. Poleg tega so opravljali tudi kmečka dela na poljih, gradili so ceste, kopali kanalizacijske jaške ... ^[10]

8. avgusta 1944 so ustanovili žensko taborišče (ki se je preselilo iz Celja) in 14. avgusta vanj tudi naselili prve ženske. Ženske so opravljale delo na polju, kopale strelske jarke, delale na gradbišču ... Njihova direktorica Kathi Schirak, kasneje Annemarie Buttalo, jih je pretepalala. Konec marca so žensko taborišče preselili na Tezno. ^[10]

Tamkajšnji zaporniki so bili oblečeni v poljske vojaške uniforme ali v plašče nemške državne službe. ^[10]

2.4 Ljudje v okolici taborišča

Ljudi izven taborišča so nacisti ponemčevali. Pri tem so morali biti zelo vztrajni, saj je nemški jezik znalo govoriti in pisati samo 3 % ljudi, 52 % ni znalo nemščine popolnoma nič, 45 % ljudi pa je nemško znalo le delno. Ti podatki so iz druge polovice leta 1942. Zaradi teh podatkov je Hitler ustanovil jezikovne tečaje. S tem namenom so Nemci tudi ustanovili prva vrtca v Lovrencu (1942) in v Cirkovcah (1941). Na začetku je bilo v vrtcih razmeroma veliko otrok, a to število je začelo vztrajno upadati, saj so slovenske šole in učitelje zamenjali z nemškimi. V teh šolah je pouk potekal v nemščini. ^[10]

Pred vojno v naših krajih ni bilo veliko orožniških postaj, če pa so bile, so štejele zelo malo ljudi. Prvi upori v krajih na Dravskem polju so bili majhni, predvsem z namenom oskrbovanja sebe in svoje družine. Kasneje se je veliko prebivalcev pridružilo partizanskemu boju. Preostanek civilistov pa se je prebijal iz dneva v dan. ^[10]

2.5 Otroci v taboriščih

Nacisti so imeli posebno razlago o »krajci« naših otrok. Ta je bila: »Ali bomo dobili dobro kri in z njo obogatili naš narod ali bomo to kri uničili.« Njihova želja oz. naloga je bila dobiti »dobre« otroke, pa četudi so jih morali ukrasti njihovim staršem. ^[11]

Vse podrobnosti so bile natančno določene. Vsa operacija je bila strogo tajna, po navadi izpeljana ponoči. Za to ni vedel nihče – morda včasih dva ali trije vohuni. ^[11]

Ko so prišli do vasi ali mesta, se je začela »krajaja«. Pri nekaterih akcijah pa niso pobirali le otrok, ampak tudi matere. Naložili so jih npr. na vlak oz. kamione ter jih odpeljali do taborišča, mame pa običajno kar v drugega (najpogosteje Auschwitz, kjer jih večina ni preživela). Mame so se zavedale, da bodo morda za zmeraj izgubile otroke, zato je bila ločitev težka. Ker otrok niso hotele izpustiti, so jih nemški vojaki kar trgali iz naročij. Pobirali so otroke vseh starosti, tudi dojenčke. Te so dali v košaro ali jih kje pustili, dokler niso opravili svojega dela, zato se veliko otrok nikoli ni spomnilo svojih staršev. Ko so prišli v taborišče ali že prej, so vse otroke označili s kartončki. Na njih so bili napisani otrokovi osebni podatki. Ta listek so jim pogosto kar obesili okrog vratu. ^[11]

Nekatere otroke so posvojili Nemci. Toda ti so hoteli, da starši otroka niso več živi. To so nacisti brez težav uredili. Le tu in tam so kakšnega starša izpustili in nekaj od njih se je v prihodnosti našlo, a teh je bilo zelo malo. ^[11]

V taboriščih so otroke vzgajale Nemke. Prav tako so bili vsi zaposleni v taboriščih Nemci. Tako so vsi otroci sčasoma začeli govoriti nemško. Uspelo jim je, da mlajši sploh niso razumeli slovenskega jezika. Nekateri se sploh niso več zavedali, kdo so v resnici. Zamenjali oz. ponemčili so jim tudi imena, torej iz slovenskih v nemška. ^[11]

Ti ukradeni otroci so zrasli. Nekateri izmed njih se spominjajo vseh okrutnih dejanj, katerim so bili priča največkrat kar na lastni koži. Spominjajo se ločitve od staršev in vedno znova jih spreletava groza. Spominjajo se, kako so njihove matere prosile za njih, a zaman. Morale so jih zapustiti. Spominjajo se trenutka, ko so jih videli zadnjič. Tisti, ki so bili še dojenčki, se ne spominjajo ničesar ali skoraj ničesar. Šele ko so zrasli, so se začeli zavedati vseh grozot, ki so jih bili deležni. Ti se staršev ne spomnijo ali jih vidijo le kot bežen, meglen spomin. Spominjajo se taborišč, kako so streljali na prijatelje, sovrstnike ali celo na njihove starše. Spominjajo se dni, ko niso vedeli, kaj se bo zgodilo z njimi, ko niso upali misliti na jutri. Premeščali so jih iz taborišča v taborišče. Ko so nacisti začeli vojno izgubljati, so pri otrocih malo popustili. Tako so spomladi 1945 lahko začeli sanjati in upati, da se bodo vrnil domov. Samo nekaterim so se sanje tudi uresničile. Drugi so umrli, prišli v porušene, prazne domove, izvedeli, da nimajo več družine ... ^[11]

Ti otroci niso poznali materine ljubezni, razumevanja. Ti otroci so bili oropani ljubezni in otroštva. In še vedno so ranjeni zaradi svoje usode. ^[11]

S svojim okrutnim in nečloveškim ravnanjem se je Hitler zapisal v zgodovino kot tvorec najbolj okrutnih dejanj. ^[11]

3 EKSPERIMENTALNI DEL

3.1 Rezultati anketnega vprašalnika

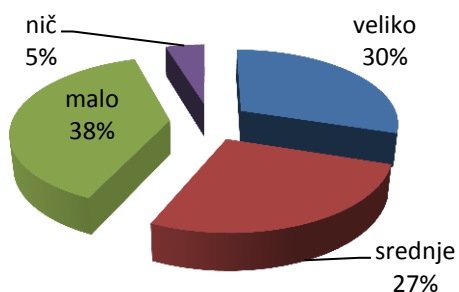
Vzorec anketirancev so tvorili prebivalci Občine Kidričevo. Oddali smo okoli 150 praznih anketnih vprašalnikov. Izpoljenih in primernih za obdelavo je bilo 127. Tako smo v prvem delu obdelovali podatke 127 anketirancev, v drugem delu pa 38 anketirancev, saj se je drugi del nanašal le na anketirance, ki so poznali oz. so sami bili v taborišču v Kidričevem ali katerem koli drugem taborišču.

1. Koliko veste o II. svetovni vojni?

Tabela 1: Koliko veste o II. svetovni vojni?

a) veliko	38
b) srednje	34
c) malo	49
č) nič	6

Graf 1: Koliko veste o II. svetovni vojni?

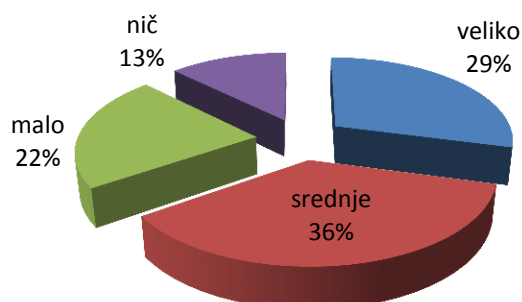
38 % anketiranih ve malo o obdobju II. svetovne vojne. 30 % anketirancev pozna veliko o drugi svetovni vojni, medtem ko jih 27 % srednje dobro pozna obdobje druge svetovne vojne. Le 6 % občanov Občine Kidričevo ne ve ničesar o II. svetovni vojni.

2. Koliko veste o taborišču v Kidričevem?

Tabela 2: Koliko veste o taborišču v Kidričevem?

a) veliko	37
b) srednje	46
c) malo	28
č) nič	16

Graf 2: Koliko veste o taborišču v Kidričevem?

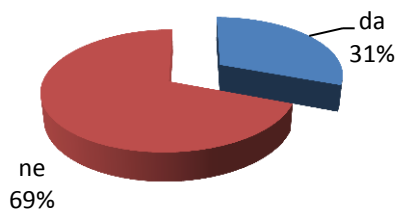
36 % občanov Kidričevega srednje veliko ve o taborišču v Kidričevem, medtem ko jih 29 % ve veliko o taborišču. Zanimivo je, da jih 22 % ve malo, 13 % pa jih o taborišču ne ve nič, kljub temu, da je taborišče v samem Kidričevem.

3. Ali veste, kaj se je tam dogajalo?

Tabela 3: Ali veste, kaj se je tam dogajalo?

a) da	39
b) ne	88

Graf 3: Ali veste, kaj se je tam dogajalo?

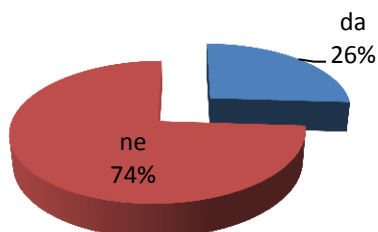
69 % anketiranih ne ve, kaj se je v taborišču dogajalo oz. čemu je taborišče služilo. Le 31 % anketiranih ve, kaj se je zgodilo z interniranci oz. kaj se je tam dogajalo.

4. Ali veste, kaj se je v tem taborišču zgodilo z otroki?

Tabela 4: Ali veste, kaj se je v tem taborišču zgodilo z otroki?

a) da	33
c) ne	94

Graf 4: Ali veste, kaj se je v tem taborišču zgodilo z otroki?

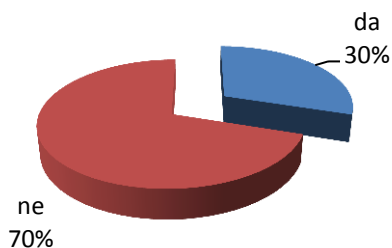
74 % anketiranih ne ve, kakšna je bila usoda otrok iz taborišča. Le 26 % jih ve, kakšna je bila njihova usoda.

5. Poznate koga, ki je bil v tem ali katerem koli drugem taborišču?

Tabela 5: Poznate koga, ki je bil v tem ali katerem koli drugem taborišču?

b) da	38
d) ne	89

Graf 5: Poznate koga, ki je bil v tem ali katerem koli drugem taborišču?

70 % anketiranih ne pozna nikogar, ki bi bil zaprt v taborišču v Kidričevem ali katerem koli drugem taborišču, medtem ko 30 % ljudi pozna osebo, ki je bila zaprta v taborišču.

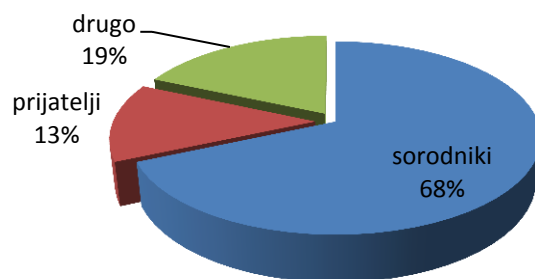
VPRAŠANJA ZA LJUDI, KI POZNAJO KOGA, KI JE BIL V TABORIŠČU
KIDRIČEVO ALI KATEREM KOLI DRUGEM

6. Kdo je bil v taborišču v Kidričevem?

Tabela 6: Kdo je bil v taborišču v Kidričevem?

a) sorodniki	26
b) prijatelji	5
c) drugo	7

Graf 6: Kdo je bil v taborišču v Kidričevem?

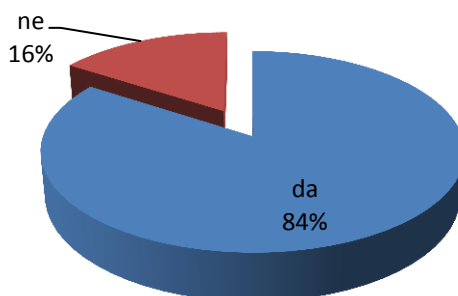
68 % občanov Kidričevega je v taborišču imelo sorodnika, medtem ko je 13 % anketiranih imelo v taborišču prijatelja. 19 % anketiranih je odgovorilo, da so bili v taborišču drugi (sosedje, znanci ...).

7. Je (so) preživel(i)?

Tabela 7: Je (so) preživel(i)?

a) da	32
b) ne	6

Graf 7: Je (so) preživel(i)?

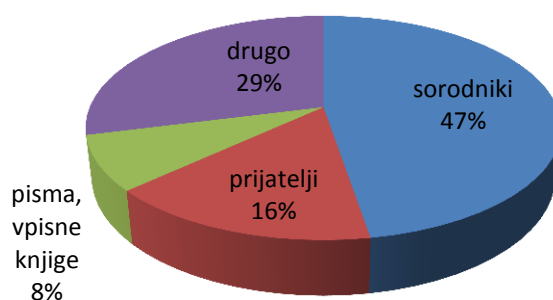
91 % anketiranih je odgovorilo, da so ljudje preživeli, medtem ko jih je 9 % odgovorilo, da so ljudje v taborišču izgubili življenje.

8. Kdo vam je zanje povedal ali vam pripovedoval o tem?

Tabela 8: Kdo vam je zanje povedal ali vam pripovedoval o tem?

a) sorodniki	18
b) prijatelji	6
c) pisma, vpisne knjige	3
d) drugo	11

Graf 8: Kdo vam je zanje povedal ali vam pripovedoval o tem?

47 % občanov Kidričevega je izvedelo o usodi ljudi iz taborišča preko sorodnikov, 16 % jih je izvedelo s pomočjo prijateljev, medtem ko je 8 % ljudi o usodi internirancev izvedelo preko pisem oz. vpisnih knjig. 29 % anketiranih je zapisalo, da so o usodi internirancev izvedeli preko domačinov, znancev, televizije, samih internirancev ter v šoli.

4 REZULTATI IN DISKUSIJA

Na vprašanje, koliko vedo o II. svetovni vojni, sem lahko potrdila svoje predvidevanje, da kar 38 % anketiranih ve malo o II. svetovni vojni. Ugotovila pa sem, da kar 30 % anketiranih ve veliko o II. svetovni vojni, 27 % pa jih ve nekaj o II. svetovni vojni. Zelo mali delež ljudi (5%) ne ve o II. svetovni ničesar.

Na vprašanje, koliko vedo o taborišču v Kidričevem, sem lahko potrdila svojo hipotezo, saj sem domnevala, da največ anketiranih (36 %) ve srednje veliko o taborišču v Kidričevem. Kljub temu jih kar 29 % ve veliko o taborišču. 22 % anketiranih jih ve o taborišču malo, 13 % pa jih o taborišču v Kidričevem ne ve ničesar. Vseeno pa moramo na to pogledati tudi iz vidika, da ti ljudje živijo v neposredni bližini nekdanjega taborišča, zato ugotavljam, da večina ljudi ve kar dosti, nekateri pa ne vedo ničesar, in takih je kar veliko. Med njimi je veliko prišlekov oz. mlajših od 50 let.

Na vprašanje, ali vedo, kaj se je tam dogajalo, so ljudje v večini odgovorili, da ne vedo, kaj se je tam dogajalo z ljudmi. To hipotezo lahko potrdim brez težav, saj večina ljudi (69 %) ne ve, kaj se je tam dogajalo z ljudmi, še več ljudi pa ne ve (74 %), kaj se je tam dogajalo z otroki. Ugotovila sem, da $\frac{3}{4}$ ljudi ne ve, kaj so tam počeli z ljudmi.

Četrte hipoteze na vprašanje, ali poznajo koga, ki je bil v tem taborišču, ne morem potrditi, saj le 30 % ljudi pozna koga, ki je bil v tem taborišču. Na podlagi tega rezultata lahko sklepam, da med interniranci ni bilo veliko prebivalcev iz Kidričevega, saj tudi $\frac{3}{4}$ občanov nikogar ne pozna, ki bi bil zaprt v taborišču Šterntal.

Odgovori na vprašanje, ali so ljudje preživeli, so me popolnoma presenetili, saj je večina ljudi (91 %) obkrožila odgovor DA, kar pomeni, da so ljudje, ki jih poznajo, preživeli. Peto hipotezo sem tako morala takoj ovreči, saj zanjo ni bilo druge možnosti.

Hipotezo na vprašanje, kdo jim je zanje povedal ali jim pripovedoval o tem, lahko potrdim, saj je največ ljudi (47 %) obkrožilo, da so največ informacij izvedeli s strani sorodnikov. Prav tako je veliko ljudi o taborišču izvedelo s strani prijateljev (16 %) in domačinov, znancev, televizije (29 %).

Zadnjo hipotezo, da so v taborišču v Kidričevem ljudi izrabljali za delo, potrjujem, saj je bil to namen taborišča Šterntal.

5 ZAKLJUČEK

Skoraj ena polovica anketiranih o drugi svetovni vojni ve malo oz. nekaj. Izkazalo se je, da večina prebivalcev Občine Kidričevo ve srednje veliko o taborišču iz njihove okolice. Glede na to, da jih večina ne ve, kaj se je tam dogajalo, ugotavljam, da ta del zgodovine še ni raziskan in da se lokalna skupnost ne vključuje v ozaveščanje svojih občanov o posledicah in razlogih za oblikovanje nacističnega taborišča.

Vesela sem, da mi je raziskovalna naloga razširila znanje o taborišču v moji okolici. Sedaj se zavedam, da je pomembno opominjati ljudi o grozotah druge svetovne vojne, da se to ne bo nikoli več pripetilo v moji domovini kakor tudi ne drugod po svetu. Zavedam se, da je pomembno opominjati in širiti znanje med ljudmi, s tem pa preprečiti sovraštvo med ljudmi. To je v življenju tudi najpomembnejše.

6 LITERATURA IN VIRI

- [1] Lojze Krakar, Milan Kumar. *Od tod so bežale še ptice*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1962, str. 14, 44, 62, 74, 100.
- [2] Wikipedia, »Mladinsko taborišče«, http://sl.wikipedia.org/wiki/Mladinsko_tabori%C5%A1%C4%8De, 10. 3. 2013.
- [3] Wikipedia, »Koncentracijsko taborišče«, http://sl.wikipedia.org/wiki/Koncentracijsko_tabori%C5%A1%C4%8De, 10. 3. 2013.
- [4] Wikipedia, »Delovno taborišče«, http://sl.wikipedia.org/wiki/Delovno_tabori%C5%A1%C4%8De, 10. 3. 2013.
- [5] Wikipedia. »Uničevalno taborišče«, http://sl.wikipedia.org/wiki/Uni%C4%8Devalno_tabori%C5%A1%C4%8De, 10. 3. 2013.
- [6] Wikipedia, »Koncentracijsko taborišče«, http://sl.wikipedia.org/wiki/Koncentracijsko_tabori%C5%A1%C4%8De, 10. 3. 2013.
- [7] Wikipedia, »Taborišča za vojne ujetnike«, http://sl.wikipedia.org/wiki/Tabori%C5%A1%C4%8De_za_vojne_ujetnike, 10. 3. 2013.
- [8] F. Svetko Kopal. »Kako je nastala brošura K. L. Mauthausen«, http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCoQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.dlib.si%2Fstream%2FURN%3ANBN%3ASI%3Adoc-S1TG1XFU%2F7de42635-0690-4bf9-b6c8-aa5cb4ff8c01%2FPDF&ei=UIM_UbWCMo3JswaQ7YGICg&usg=AFQjCNFFi6o3FKy7NmqMwpiDOhU91e-OPw&sig2=55a-4JckeHt5ud2ILAjRTQ&bvm=bv.43287494/, 5. 3. 2012, str. 223 - 224.
- [9] A. N. Kern, D. Nečak & B. Repe. *Naše stoletje: zgodovina za 8. razred osnovne šole*. 1. izd. Ljubljana: Modrijan, 1997, str. 120.
- [10] Zbornik Občine Kidričevo, Kidričevo: Občina, 2010, str. 143-144, 158, 200 – 221.
- [11] Završnik, Stanislava. *Preveč je bilo solza*. Kamnik: samozal. S. Završnik, 1998, str. 9, 14, 19, 26 – 27, 30 – 31, 131, 138 – 139, 178 - 179.

7 SLIKOVNI VIRI

Slika 1: Taborišče Šterntal. Kidričevo, občina v šterntalskem dvorcu, Zvezdna dolina – civilna zaščita za boljšo občino Kidričevo,
[//www.google.si/imgres?imgurl=http://sterntal.files.wordpress.com/2010/11/](http://www.google.si/imgres?imgurl=http://sterntal.files.wordpress.com/2010/11/), 12. 3. 2013.

Slika 2: Ostanki barak – danes. Fotografirala Stella Kociper.

Slika 3: TGA Kidričevo. Kamra – Digitalizirana kulturna dediščina slovenskih pokrajin,
http://www.google.si/imgres?imgurl=http://www.kamra.si/Data/tovarna_dekantacija_2.JPG&imgrefurl=http://, 12. 3. 2013.

Slika 4: Tovarna aluminija Kidričevo, fotografirala Stella Kociper.

8 PRILOGA: ANKETA

8.1 Priloga 1

ANKETNI VPRAŠALNIK

Spoštovani!

Pred vami je popolnoma anonimna anketa, ki vam bo vzela le nekaj minut. Prosim, da si jih vzamete, saj mi bo to zelo pomagalo pri raziskovalni nalogi.

Starost: _____

Spol:

- a) Moški
- b) Ženski

Koliko veste o II. svetovni vojni?

- a) Veliko
- b) Srednje
- c) Malo
- č) Nič

Koliko veste o taborišču v Kidričevem?

- a) Veliko
- b) Srednje
- c) Malo
- č) Nič

Ali veste, kaj se je tam dogajalo?

- a) Da
- b) Ne

Ali veste, kaj se je v tem taborišču zgodilo z otroki?

- a) Da
- b) Ne

Poznate koga, ki je bil v tem ali katerem koli drugem taborišču?

- a) Da
- b) Ne

Če je vaš odgovor DA, odgovorite na naslednja vprašanja.

Kdo je bil v tem taborišču?

- a) Sorodniki
- b) Prijatelji
- c) Drugo: _____

Je (so) preživel(i)?

- a) Da
- b) Ne

Kdo vam je zanje povedal ali vam pripovedoval o tem?

- a) Sorodniki
- b) Prijatelji
- c) Pisma, vpisne knjige
- č) Drugo: _____

Hvala za sodelovanje!

Stella Kociper

8.2 Priloga 2

INTERVJU S SIROTO DRUGE SVETOVNE VOJNE

1. Koliko ste bili stari, ko so vas odvzeli vašim staršem?

Žal na to vprašanje ne morem odgovoriti, ker podatkov oz. rojstnega lista nimam. Družina, ki me je po drugi svetovni vojni posvojila, je določila datum mojega rojstva, tako da od takrat naprej praznujem svoj rojstni dan 1. maja. Glede na to, da sem bila zelo majhna, pa so za letnico rojstva določili leto 1942.

2. Veste, od kod prihajate?

Tudi tega ne vem natančno. Našli so me v bihačkih gozdovih, tako da predvidevam, da iz bližine Bihaća. Posvojitelji so iskali moje sorodnike po časopisih in celo odšli v Bihać, da bi našli moje prednike, a na žalost brez uspeha.

1. Se spomnite staršev oz. sorodnikov?

Spominjam se, da so mojega očeta ubili. Prav tako brata. Kaj se je zgodilo z mamo, ne vem. Spominim se le, da me je skrila v gozdu. Mene in druge otroke so našli nekaj dni kasneje. Spominim se maminega joka, kaj pa se je zgodilo z njo, pa žal ne.

2. Kaj se je zgodilo z vami potem, ko so vas našli?

Odpeljali so nas v neko hišo, kjer smo bili kar nekaj časa. Kdo je na nas pazil, se ne spomnim.

3. Kaj se je z vami zgodilo po vojni?

Spominim se, da so nas odpeljali s kamionom. Vožnja je trajala kar nekaj dni. Potem smo se ustavili in spominim se ljudi, ki so hodili in si izbirali otroke. Na koncu sem ostala le še jaz. Usmilila se me je »bakica«, kot sem jo nato ljubkovalno klicala. Odpeljala me je s seboj domov in od takrat sem živela z njo in njeno družino.